

Наведені вище дані дозволяють дійти до висновку про те, що проведення тренінгових вправ, спрямованих на підвищення відкритості та комунікативності, емоційного самоконтролю, адаптивності, впевненості в собі та установки на взяття відповідальності за власні вчинки дало позитивні результати. Зокрема, підвищилися показники впевненості в собі (7,13 – Кеттелл, 9,3 – МИС), комунікативності (16,5 – КОС-2, 9,56 – Айзенк, 15,9 – МЛО-АМ), схильності до вольового контролю емоцій (45,8), організаторських здібностей (17 – КОС-2), адаптивності (7,97 – СПА, 38,1 – МЛО-АМ), нервово-психічної стійкості (18,3 – МЛО-АМ), моральної нормативності (13,5 – МЛО-АМ), емоційного комфорту (85 – СПА), інтернальності (85 – СПА), самоприйняття (7,8 – МИС). В той же час, зменшилася схильність до нехтування норм і правил (45,3), схильність до адиктивної поведінки (38,5), схильність до самоушкоджувальної та саморуйнівної поведінки (37,8), схильність до агресії і насильства (39,2), схильність до делінквентної поведінки (40,3), почуття вини (55,2), депривація (0,22).

Освещены содержательные, организационно-процедурные аспекты и результаты тренинга регуляции внутриличностного конфликта в контексте профилактики делинквентного поведения несовершеннолетних. Представленные результаты констатирующего исследования среди несовершеннолетних с разными формами делинквентного поведения (драки, вымогательство, вандализм, мелкое воровство и пр.) как основание для разработки тренинговой программы.

Ключевые слова: внутриличностный конфликт, делинквентное поведение, несовершеннолетние, профилактический тренинг.

УДК 159.923.2

СЕРДЮК Л. З.

Институт психології імені Г. С. Костюка НАПН України

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ УЧІННЯ СТУДЕНТІВ

У статті запропонована програма психологічного забезпечення мотивації учіння студентів ВНЗ, що ґрунтується на ідеї розбудови ціннісно-сміслового простору особистості, сприятливого для інтеграції цінностей саморозвитку та самореалізації.

Ключові слова: освітнє середовище, мотивація учіння, самодетермінація, самореалізація.

На сьогодні в Україні та в країнах пострадянського простору відбувається зміна загальноосвітньої парадигми. Суть змін полягає в тому, що освіті надається сенс не стільки пізнавальний, скільки розвиваючий. Пріоритетними стали загальнолюдські цінності, життя і здоров'я людини, розвиток особистості, розкриття її індивідуа-

Результати тренінгу продемонстрували низку позитивних зрушень провідних особистісних характеристик, пов'язаних із виникненням внутрішньоособистісного конфлікту та його впливу на делінквентну поведінку неповнолітніх.

Список використаних джерел

1. Евтихов О.В. Практика психологического тренинга / О.В. Евтихов. — СПб. : Изд-во «Речь», 2004.
2. Емельянов Ю.Н. Активное социально-психологическое обучение / Ю.Н. Емельянов. — Л., 1985. — 167 с.
3. Емельянов Ю.Н. Теория формирования и практика совершенствования коммуникативной компетентности : автореф. дисс. д-ра психол. наук. — Л., 1991. — 38 с.
4. Ломов Б.Ф. Психологические исследования при формировании профессиональной пригодности: в кн.: Проблемы управления системой формирования профессиональной пригодности будущих офицеров ВМФ в военно-морских учебных заведениях. — Л., 1980. — С. 16—20.
5. Петровская Л.А. Компетентность в общении / Л.А. Петровская. — М., 1989. — 216 с.
6. Петровская Л.А. Тренинг сенситивности как школа рефлексии // Психологические условия социального взаимодействия. — Таллин, 1983. — С. 45—52.
7. Психогимнастика в тренинге / Под ред. Н.Ю. Хрящевой. — СПб: «Речь. Институт Тренинга», 2001. — 256 с.

In this article substantive, organizational and procedural aspects of the training and the results of the regulation of interpersonal conflict in the context of prevention of juvenile delinquency are described. Results of the study ascertaining minors with different forms of delinquent behavior (fights, extortion, vandalism, petty theft, etc.) are presented as the basis for development of the training program.

Keywords: intrapersonal conflict, delinquent behavior, juvenile, preventive training.

льності. Парадигмальні зміни виявляються в переході від класичної до неklasичної і, зокрема, до постнеklasичної моделі освіти.

У роботі [5] здійснено детальний аналіз розвитку системи освіти в Україні та її перспективи, розкриваються зміст та характеристика основних етапів. Зокрема, зазначається, що класична

модель освіти, яка домінувала в Україні до 90-х років ХХ ст., репрезентувала ціннісні орієнтації та ідеали модернізованої індустріальної цивілізації, зокрема її технократичний оптимізм. Метою такої моделі освіти було формування ерудованої людини, професіонала в обраній сфері діяльності; критерієм розвитку інтелектуальних здібностей вважалася фундаментальна підготовка фахівців широкого профілю. Освіченою вважали людину, яка засвоїла науково-технічні здобутки цивілізації, збагатила свій розум теоретичними знаннями.

Класична система освіти здійснювала насамперед інтелектуально-фахову селекцію індивідів, формуючи професійні страти та їх кваліфікаційну структуру. На жаль, у нашій країні інтелектуальний потенціал не знаходить належного застосування, що призводить до його деформування і руйнування, що загрожує суспільству дестабілізацією, оскільки в життя входить чимало людей з амбіціями, які суспільство не може задовольнити.

Наслідками дестабілізаційних процесів у суспільстві є зростання невідповідності між рівнем домагань і самореалізацією особистості та існування протиріччя між існуючим значним соціальним престижем вищої освіти і впевненості у тому, що диплом повинен забезпечити високий соціальний статус та добробут, що чітко прослідковувалося в отриманих результатах наших досліджень, а з іншого боку, наявна проблема перевиробництва спеціалістів, деформованість ринку праці, що породжує зневіру в соціальній справедливості, соціальних гарантіях і в підсумку може призвести до девальвації цінностей освіти і науки.

Таким чином, традиційна технологія навчання, побудована на принципі трансляції та відтворенні студентами готових зразків людської діяльності, з великою ймовірністю, може завдати збитків учасникам освітнього процесу, оскільки домінуюча потреба (внутрішнє, природно обумовлене спонукання) вступає в конфліктні взаємини із ситуативною домінантою (у вигляді примусово поставленого навчального завдання), у результаті чого виникає ситуація важкого вибору і, як наслідок, психічна напруга і стрес. Проте, і формування особистісних смислів навчання в особистісно-орієнтованій моделі навчання також не позбавлене труднощів. Практика показує, що для того, щоб в учнів або студентів з'явилася внутрішня потреба в конструюванні зони свого найближчого (сміслового) розвитку, однієї тільки зміни виду психолого-педа-

гогічного впливу недостатньо. Навіть в умовах недирективного управління студенти відчувають труднощі там, де від них вимагають прийняття на себе відповідальності за власну навчальну діяльність [7]. Вони виявляють своєрідну залежність від управління ззовні і не схильні розподіляти контроль за навчальним процесом.

Одним із варіантів розв'язання проблеми ми пропонуємо модель освітнього середовища та програму психологічного забезпечення мотивації учіння у ВНЗ, що була розроблена на основі комплексного психологічного дослідження психологічних проблем мотивації учіння студентів в інтегрованому освітньому середовищі, яке може виступати аналогом ціннісного середовища особистості. Дослідження проводилося у Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна», де навчаються спільно студенти з різним соціальним статусом та станом здоров'я (інтегроване освітнє середовище). Такого роду програми повинні спрямовуватись на:

1. Гуманізацію взаємин в освітньому середовищі; освітнє середовище повинно мати характер розвиваючого та здоров'я зберігаючого, а тому базуватись на цінностях гуманістичного спрямування та ціннісного ставлення до себе – саморозвитку, досягнень, духовного задоволення, креативності.
2. Оптимізацію системи ставлень особистості, центральне місце в якій належить самоприйняттю, самоповазі, самопослідовності (самокерівництву), позитивному ставленню до інших (оточуючих), що сприятиме розвитку адекватності самооцінки, рівню домагань, самоінтересу, саморозумінню, впевненості, наполегливості, цілеспрямованості тощо.
3. Формування цілісності сприйняття подій життєвого шляху, оптимального поєднання минулого, теперішнього та майбутнього в картині життя, усвідомленості життєвих цілей і перспектив, поєднаності життєвих планів з професійними, професійної ідентичності тощо.

Мотивація учіння особистості як самодетермінація суб'єкта професійного становлення повинна стати наслідком і результатом впровадження комплексної програми ефективних психологічних заходів. Освітнє середовище, побудоване за типом розвиваючої системи, повинно допомагати усвідомлювати та організувати студентам свої дії, управляти процесом свого життя.

В останні роки в центрі уваги ряду психологів [2], [6] з'явилися так звані метакогнітивні процеси, які відповідають за управління поточної інтелектуальної діяльності. Йдеться про те, що

для оцінки індивідуальних інтелектуальних можливостей важливі не стільки характеристики «аналітичних» (когнітивних) процесів, скільки особливості «інтегральних психічних процесів» (у вигляді цілепокладання, планування, прогнозування, прийняття рішень тощо). Останні забезпечують організацію та регуляцію інтелектуальної діяльності, інтелектуальної рефлексії як здатності думати про підстави власного мислення, формуючись на основі синтезу і координації аналітичних процесів.

Основний зміст представленої схеми полягає в наступному:

- усвідомлення і контроль особистісних і когнітивних детермінант успішного процесу пізнання забезпечує самооцінка (її когнітивний компонент), саморегуляція, мотивація, установки та особливості уваги;
- усвідомлення і контроль пізнавальних процесів відбувається завдяки метакогнітивним знанням. Виділяють три типи метакогнітивних знань, що є ключовими для ефективного контролю над пізнавальною поведінкою: *декларативне знання, процедурне знання і знання умов.*

Структура метакогнітивного досвіду складається із трьох рівнів. *Перший рівень* становлять метакогнітивні знання людини про себе, про свої життєві завдання і стратегії їх реалізації. *Другий рівень* представлений метакогнітивним досвідом, що виконує функції структурування минулого досвіду й відстеження подій безпосередньої даності. На *третьому рівні* має місце метакогнітивна регуляція діяльності, основне завдання якої – пошук ресурсів, адекватних меті.

Підсумовуючи вищесказане, можна зазначити, що сьогодні мова вже не йде про традиційний «психолого-педагогічний супровід навчання студентів», а про *створення освітнього середовища, яке реалізує особливу культуру соціалізації індивідуальності*, що формується і культивується на основі утвердження принципу співвіднесеності можливостей людини та освітнього середовища.

Реалізація комплексної програми підтримки мотивації учіння в освітньому середовищі повинна сприяти запуску психологічних механізмів перетворення ціннісно-сислової та особистісної сфери студентів, що створює умови для появи психологічних новоутворень, які відображають змістовне наповнення мотиваційної системи учіння особистості.

Особлива роль у реалізації даної програми відводиться викладачеві, який виступає і представником професійної спільноти, тому повинен бути носієм професійних гуманістичних ціннос-

тей, демонструвати зразок ціннісного ставлення в суб'єкт-суб'єктній взаємодії, забезпечуючи належну підтримку, а також йому відводиться завдання, що полягає в актуалізації потреб у саморозвитку і трансформації учбового процесу в самодетермінований.

Отже, освітній процес сучасного ВНЗ повинен актуалізувати зміну позиції студента з об'єкта навчання в активного і свідомого *суб'єкта навчально-професійної діяльності*, тобто зростає значення *формування можливостей самоорганізації учіння студентів*. Як було показано в ході нашого дослідження, самоорганізація займає значне місце в структурі учбово-професійної діяльності. Сформованість умов для самоорганізації учіння дозволить майбутньому фахівцю успішно аналізувати умови і завдання навчання, раціонально планувати і організовувати свою роботу індивідуально або в команді, адекватно оцінювати, своєчасно коригувати та вдосконалювати процес і результати учіння.

Процес професійної освіти сучасної людини є по суті перманентним, пов'язаним із трансформацією самих освітніх процесів. Як зазначається в роботах [1], [4], все частіше з'являються запити до психологів на розробку освітніх проектів, які формулюються у вигляді замовлень на дослідницький супровід змін в освіті, що припускає дослідження суб'єкта побудови власної реальності, власного життєвого простору.

Однією із найбільш значимих сфер життєвого простору людини, її життєвої активності є професійна діяльність. У сучасній науково-психологічній літературі для опису системи взаємовідносин людини і професії все частіше залучається таке поняття, як самореалізація особистісних можливостей, особистісного потенціалу. Разом з тим діапазон визначень терміна «самореалізація» у психологічній літературі досить широкий. За визначенням Д.О. Леонтєва [3], проблема самореалізації особистості на психологічному рівні припускає аналіз конкретних зовнішніх умов і особистісних якостей, що дозволяють даній особистості продуктивно самореалізуватися. В контексті професійної діяльності особистісні характеристики виступають як внутрішні ресурси, що забезпечують досягнення самореалізації особистості в просторі її професійного буття. Очевидно, що передумовами професійної самореалізації є адекватне професійне самовизначення особистості.

Оптимізація професійного самовизначення на ранніх етапах полягає в спрямуванні особистості на самостійний, свідомий вибір професії,

який повинен здійснюватися у результаті аналізу своїх внутрішніх ресурсів, зокрема своїх здібностей, потреб, мотивів, життєвих цілей та співвідношення їх із вимогами та можливостями обраної професії.

Тому потрібні дієві та адекватні психолого-педагогічні програми, що включають психологічну підтримку суб'єкта в період професійного самовизначення, здатні забезпечити вірний вибір професії та успішність професійної діяльності в майбутньому.

Можливість створення подібних програм пов'язана із глибоким науковим вивченням як самого змісту внутрішніх мотивів вибору професії, так і бар'єрів адекватного професійного самовизначення, що провокують мотивацію уникнення, кризи мотиваційного вакууму та невротизацію.

На ранніх етапах професійного самовизначення слід створювати можливості старшокласникам для отримання знань та досвіду, необхідних для свідомого вибору професії.

Конкретними психологічними моментами таких програм є:

1. Психолог-профконсультант допомагає визначити особистісні якості, нахили і здібності, накопичити якомога більше інформації про професії та, в результаті глибокого самоаналізу, здійснити вибір професії.
2. «Реальні проби», надання можливостей у спеціально організованих умовах на заняттях, що ілюструють професії, отримати реальні відчуття від «професійних» успіхів власного трудового досвіду, що сприятиме реалістичному самосприйняттю та набуттю корисних знань та навичок, розкриттю і розвитку здібностей.
3. Здійснення активних корекційно-розвивальних заходів, які сприятимуть усвідомленню життєвих цілей, внутрішніх мотивів вибору професії, формуванню образу себе як представника своєї майбутньої професії, необхідних особистісних якостей, компетенцій тощо.

Реалізація цих заходів сприятиме наданню максимально повної, об'єктивної, адекватної інформації про зміст та сутність обраної професії, її можливості стосовно розкриття особистісного потенціалу людини та її потреб.

Даний підхід впроваджено нами в освітній проект «Школа кар'єрного зростання», який реалізується в Університеті «Україна», метою якого є надання можливостей отримати знання та практичний досвід, необхідні для успішної побудови майбутньої кар'єри.

На наступних етапах, під час професійної підготовки у ВНЗ, зазначений проект реалізується за такими напрямками:

1. Реалізація принципів розвиваючого та здорового зберігаючого освітнього середовища.
2. Організація індивідуальної та групової роботи зі студентами, включаючи надання психологічної допомоги інформаційного, консультативного та корекційного характеру.
3. Створення можливостей для активного включення в діяльність, максимально наближеної до професійної, крім традиційної практичної підготовки студентів.

Базуючись на концептуальних засадах вищевикладеного підходу, впроваджується програма тренінгового супроводу.

Мета даної програми, відповідно до її поетапної реалізації, полягає в забезпеченні психологічної безпеки процесу входження особистості в нові соціальні ролі, розвитку особистісних і професійних компетенцій, актуалізації компетенцій самоменеджменту життя як самореалізації.

Програма включає такі змістовні блоки:

1. Ціннісно-цільовий: усвідомлення життєвого покликання, власних потенційних можливостей, життєвої мети (значення постановки мети, знаходження мети, формулювання цілей, усвідомлення проміжних і кінцевих цілей, перешкод у досягненні цілей); розгляд власних цілей і суб'єктивної якості життя у контексті професійного становлення; планування досягнення цілей, підключення ресурсу, необхідного для самореалізації, допомога в знаходженні власних цілей і перспектив в освітньому та соціокультурному середовищі.
2. Актуалізація і розвиток особистісних ресурсів втілення ціннісно-цільової спрямованості: в основі формування – усвідомлена цінність і навички відповідальності, гнучкості, креативності, позитивного психологічного настрою (ставлення до себе, до інших); усвідомлення необхідності саморозвитку та особистісних змін як умови суб'єктивного психологічного благополуччя та самореалізації; сприяння в знаходженні балансу особистісних характеристик для самореалізації; ставлення до здоров'я як особистісного ресурсу.
3. Проектування професійних успіхів: розвиток особистісних та професійно важливих якостей, оптимальних життєвих стратегій, що забезпечують гарантоване просування до успіху через освоєння технологій саморозуміння, самоприйняття, самопрезентації.

Оскільки реалізація себе в майбутній професії можлива завдяки усвідомленим і осмисленим уявленням про себе, уявленням про свій ідеал професіонала, побудові стратегії свого професійного зростання в майбутньому та реальним

знанням про себе, своїй відповідності існуючим уявленням, мабуть, єдиною можливістю для впорядкування даних уявлень є включення студентів у діяльність, наближену до професійної.

Для реалізації даних можливостей у ВНЗ створюються студентські навчально-науково-виробничі підрозділи (далі СННВП), діяльність яких відбувається під наглядом та з допомогою досвідченого наставника. Як приклад, наведемо діяльність СННВП на спеціальності «Психологія», до складу якої входить 18 студентів III, IV та V курсів. Основними напрями діяльності СННВП є: профорієнтаційна робота в загальноосвітніх школах (систематичне проведення профорієнтаційної діагностики вибору професії старшокласниками; робота зі старшокласниками щодо формування уявлень про майбутню професію, з цією метою ними проводяться тренінгові програми «Навички спілкування», «Мистецтво спілкування», «Вибір професії»); участь у програмі психологічної підтримки студентів I курсу (проводяться тренінги «Згуртованість та командна взаємодія», «Ефективна комунікація»); робота постійно діючого дискус-клубу, де обговорюються актуальні для студентського віку проблеми; проведення фільм-аналізу психологічного змісту в товаристві студентів своєї спеціальності, з метою розширення теоретичних знань та практичних умінь у рамках вивчення професійних психологічних дисциплін; волонтерська робота в проєкті Міської клінічної психоневрологі-

чної лікарні №1 ім. Павлова «Нейтральна територія» тощо.

З метою виявлення особистісних якостей студентів-членів СННВП проведено психологічне дослідження за допомогою самоактуалізаційного тесту (САТ) Е. Шострома в адаптації Ю.Є. Альошиної, Л.Я. Гозмана, М.В. Загіки і М.В. Кроза та тест-опитувальника самоставлення особистості С.Р. Пантелєєва, В.В. Століна.

Отримані результати подані на рис. 5.1. та 5.2.

Наведені дані, в сукупності з оцінкою інших показників діяльності, дають підстави стверджувати, що дані студенти є високосвідомими суб'єктами свого професійного становлення, характеризуються усвідомленістю цілей даного етапу життя, цілісністю сприйняття життєвого шляху, сформованими цінностями самореалізації, гнучкістю поведінки, високою самоповагою, самоприйняттям, рішучістю, контактністю, креативністю.

У структурі самоставлення даних студентів найбільш вираженим є самоповага, аутосимпатія, самоінтерес, самовпевненість, самоприйняття та саморозуміння. Звичайно ці студенти мають високі показники успішності навчання, їхня мотивація учіння зумовлена внутрішніми мотивами – оволодіння професією та отримання знань.

Отже, процес включення студента в професійну діяльність володіє величезним мотивуючим потенціалом, відбуваються мотива-

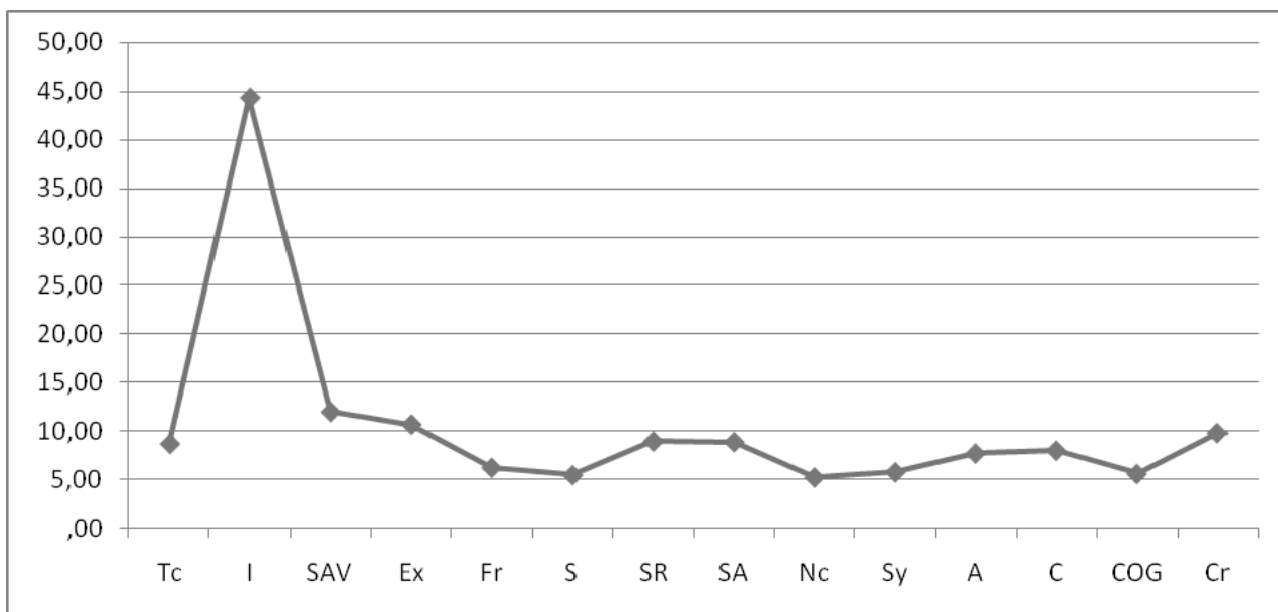

Рис. 5.1. Середні значення показників самоактуалізаційного тесту студентів – членів СННВП
Примітка: Шкали САТ: компетентності в часі (Тс); підтримки (I); ціннісних орієнтацій (SAV); гнучкості поведінки (Ex); сензитивності до себе (Fr); спонтанності (S); самоповаги (SR); самоприйняття (SA); уявлень про природу людини (Nc); синергії (Sy); прийняття агресії (A); контактності (C); пізнавальних потреб (COG); креативності (Cr)

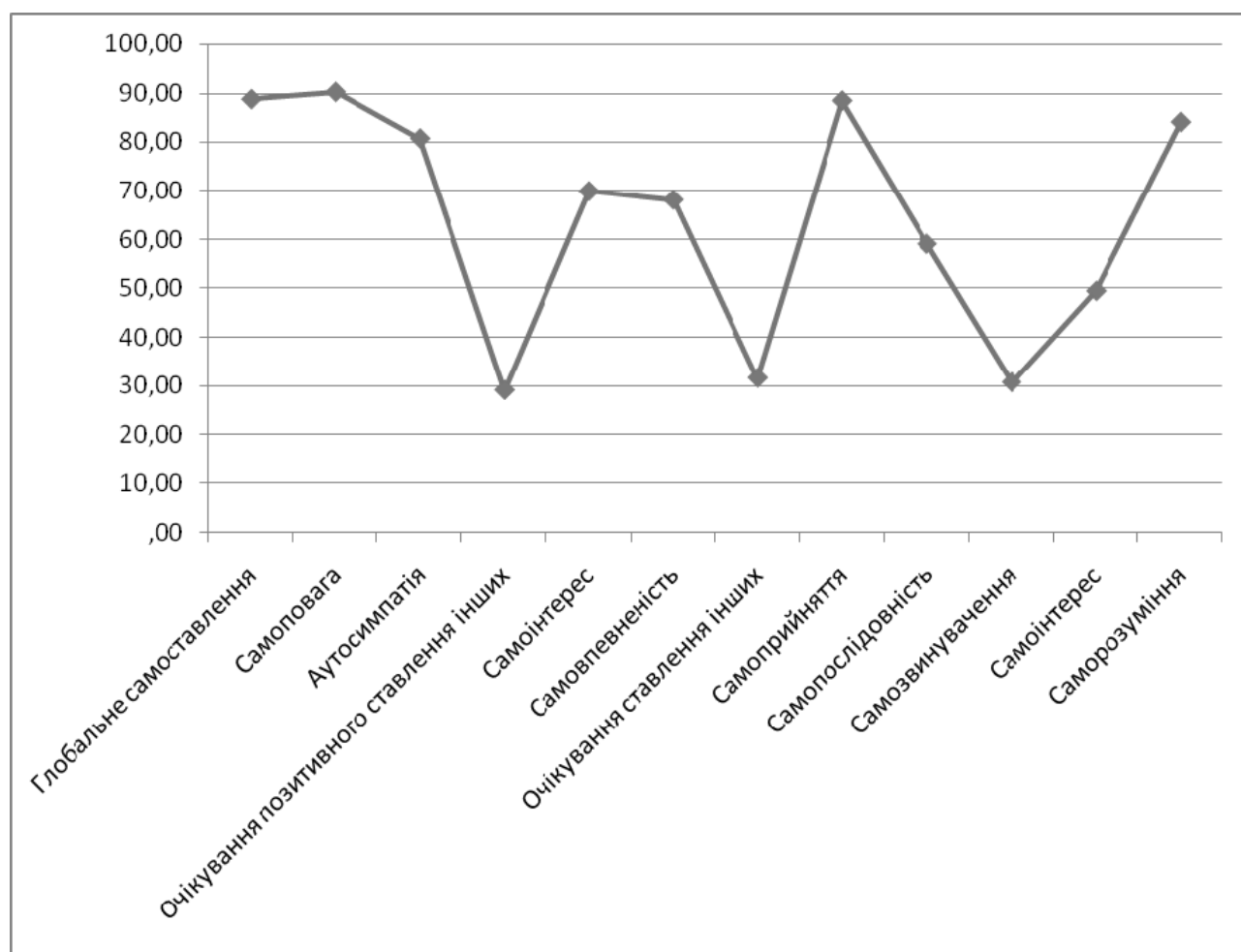

Рис. 5.2. Середні значення показників самоствавлення студентів – членів СННВП

ційні перетворення, оскільки намір до дії, що сформувався на попередньому етапі, перетворюється в установку діяти в напрямку досягнення цілі. Лише в процесі реальної діяльності можлива адекватна корекція своїх дій, уявлень, домагань, що сприяє глибокому усвідомленню своєї відповідності вимогам діяльності та актуалізації потреб у саморозвитку та самовдосконаленні.

Звичайно, в процесі реалізації програми мають місце успіхи та невдачі, що викликають радості і прикрості, які підсилюють або послаблюють мотивацію. Найважливішою умовою реалізації мотиваційного потенціалу є створення в процесі виконання програми ситуацій успіху, переживання суб'єктом радості від успіхів і удач.

Позитивним моментом у більш глибокому осмисленні цілей періоду навчання у ВНЗ є, на нашу думку, активізація практичної складової підготовки фахівця, зокрема певне суміщення навчання із роботою за фахом. У цьому випадку значення навчальної діяльності для студента зростатиме, підсилюючи значимість мотиваційного компоненту учіння. Така діяльність, у цілому, орієнтує суб'єкта на самостійну постановку

цілей, на усвідомлення ним змісту виконуваної діяльності, того, що він як майбутній фахівець є її продуктом.

Отже, на основі аналізу процесу трансформації системи освіти в Україні, показано перспективу постнекласичного етапу в побудові моделі освітнього середовища розвиваючого та здоров'я зберігаючого типу, де цінністю стає розвиток потенцій і можливостей людини, процес її творчої самоактуалізації та самореалізації. Постнекласична система освіти утверджується на основі її інформатизації та комп'ютеризації, розвиток особистості базується на можливості вільного виходу до інформаційного простору. Як соціальний інститут вона слугує відтворенню та нарощуванню гуманітарного потенціалу нації, є запорукою її самоідентичності. Обґрунтовано значення: культивування системи цінностей освітнього середовища, що визначають життєву перспективу, «вектор» розвитку особистості, які, будучи відображенням цінностей соціального середовища, впливають на групові норми і цінності, виконуючи функцію регулятора групової згуртованості та активності; розбудови ціннісно-

смыслового простору, що сприятиме інтеріоризації гуманістичних цінностей, які в свою чергу, виступають потенційними мотивами.

Список використаних джерел

1. Гуманитарное исследование в образовании: опыт, размышления, проблемы / [Под ред. Г.Н. Прокументовой]. — Томск: Томский государственный университет, 2002. — 342 с.
2. Карпов А.В. Метасистемная организация уровней структур психики / А.В. Карпов — М.: Институт психологии РАН, 2004. — 504 с.
3. Леонтьев Д.А. Самореализация и сущностные силы человека / Д.А. Леонтьев // Психология с человеческим лицом: гуманистическая перспектива в постсоветской психологии; [под ред. Д.А. Леонтьева, В.Г. Щур]. — М.: Смысл, 1997. — С. 156—176.

В статті пропонується програма психологічного забезпечення мотивації учіння студентів ВУЗів, заснована на ідеї побудови ціннісно-смыслового простору особистості, що сприяє інтеріоризації цінностей саморозвитку та самореалізації.

Ключевые слова: образовательная среда, мотивация учения, самодетерминация, самореализация.

УДК [159.923+159.9.07]:378.14

СТАРОВОЙТ Т. П.

Національний аерокосмічний університет

ім. М. Є. Жуковського «Харківський аерокосмічний інститут»

ІМПЛІЦИТНІ ТЕОРІЇ ІНТЕЛЕКТУ ТА ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ВТНЗ

У статті розглянуто імпліцитні переконання студентів відповідно до соціально-когнітивного підходу до мотивації та особистості. Проведено порівняння імпліцитних теорій інтелекту та особистості студентів технічних спеціальностей з урахуванням їх статі та самооцінки навчання. Установлено гендерні відмінності імпліцитних переконань студентів. Надано рекомендації для формування орієнтації на опанування майстерності студентів.

Ключові слова: мотивація; самооцінка навчання; імпліцитні переконання; теорії заданості; теорії зростання; орієнтування на опанування майстерності; гендерна ідентичність.

Постановка проблеми. У наш час перед системою вищої технічної освіти України гостро постає проблема демотивованості великої кількості студентів, що відповідно призводить до зниження базового рівня підготовки майбутніх спеціалістів. Разом з тим сучасна дійсність ставить перед молодими фахівцями досить жорсткі вимоги, щоб вони могли бути конкурентоспроможними на ринку праці. Адже бурхливий розвиток науки і техніки призводить до того, що актуальні знання у технічній сфері постійно оновлюються. Сьогодні, як ніколи, спеціалісти мають уміти самотужки навчатися, бути умотивованими до самовдосконалення у професійній сфері.

У сучасній психолого-педагогічній літературі не викликає сумнівів той факт, що навчальна мотивація відіграє значну роль у регуляції навчальної успішності. Мотивація входить в особи-

4. Переход к Открытому образовательному пространству. Феноменология образовательных инноваций / Под ред. Г.Н. Прокументовой. — Томск: Томский государственный университет, 2005. — 484 с.
5. Рижак Л. Система освіти в Україні та її перспективи: філософський аналіз / Людмила Рижак // Вісник Львівського університету. Філософські науки. — 2004. — Вип. 6. — С. 16—26.
6. Фомин А.Е. Возможности метакогнитивного обучения в развитии представлений студентов о причинах учебных проблем / А.Е. Фомин // Всеросс. научно-практ. конф. (с междунар. участ.) Образование в России: психол., педагогич., медиц. и экол. Аспекты: сборник мат-лов. — Калуга: КГПУ, 2010. — С. 284—289.
7. Rogers K.R. R.F. Dymond. Psychotherapy and personality change. — Chicago, 1954. — 344 p.

The program of studying's motivation psychological providing of students is offered in the article. This program is based on the idea of re-erecting valued-semantic to space of personality, which is friendly to the self-realization.

Keywords: educational environment, motivation of studying, self-determination, self-realization.

стійний симптомокомплекс навчальної успішності [1], який включає в себе «гнуцькі» та «жорсткі» регуляторні ланки навчальної діяльності. «Жорсткими» ланками є інтелект та психофізіологічні властивості індивіда у зв'язку з високою біологічною їх обумовленістю. Вони є необхідними умовами успішної навчальної діяльності, задають межі функціонування особистості у навчальному середовищі. Так звані «гнуцькі» ланки забезпечують достатні умови. До них входять особливості особистості суб'єкта навчальної діяльності – когнітивні стилі, індивідуально-типологічні якості особистості і, в тому числі, мотивація навчальної діяльності. До того ж, як зазначив дослідник інтелекту Р. Стернберг, рівень мотивації – це більш вагомий предиктор досягнення успіху у різних видах діяльності, ніж інтелект. Мотивація стає ключовим джерелом